

דעות

בנט חיזק את חמאס והכשיר את סמוטריץ' ובן גביר. הוא אינו ה"מושיע"

שאול אריאלי • ד"ר אריאלי הוא ראש קבוצת המחקר תמרור-פוליטוגרפיה —
מוקד מידע וידע לסכסוך הישראלי-פלסטיני

20:00 • 09 באוקטובר 2025

בחודשים האחרונים נדמה שנפתלי בנט חווה תחייה ציבורית. הוא נראה על מסכים, מרצה בכנסים ומגלגל עיניים בממלכתיות מזויפת, כאילו היה ראש הממשלה הנאור האחרון, זה שהעז להקים "ממשלת שינוי" שהצילה את המדינה מן התהום. אך יש גבול לצביעות. 20 המנדטים שהוא מקבל בסקרים — כשבצאל סמוטריץ' עובר את אחוז החסימה ואיתמר בן גביר שומר על כוחו — מעידים על כך שבקרוב המרכז והשמאל יש הרבה בוחרים "אסטרטגיים" או תמימים. בנט מצא לעצמו קרקע פורייה לשכתוב ההיסטוריה. מאחורי ההילה המלאכותית עומד פוליטיקאי שצמח בערוגות הימין הלאומני-משיחי, עודד התפשטות של התנחלויות, חתר לספח את רוב הגדה והתעלם מן הפלסטינים — ובכך תרם תרומה ישירה ליצירת התנאים שהובילו להתחזקות חמאס ולקריסה ב-7 באוקטובר.

בנט לא היה מתון, להפך. הוא הפוליטיקאי שנתן הכשר למשיחיות הפוליטית החדשה והכין את הקרקע להתחזקות הכוחות האולטרה-לאומניים בחברה הישראלית. כוחות אלה הם שפתחו את הדלת לסמוטריץ' ולבן גביר. כל מי שמהלל כיום את ה"עשייה" של בנט, חייב לבחון מחדש את מעשיו ואת השפעתם ארוכת הטווח, ולהאזין בקפידה לדבריו בעת הזאת.

בנט נכנס לפוליטיקה עם אנ'נדה ברורה: בלימת כל סיכוי להקמת מדינה פלסטינית. כבר ב-2012 השיק את "תוכנית ההרגעה", שהעיקרון הראשון בה הוא החלת ריבונות ישראלית על שטחי C באופן חד-צדדי. "ישראל תיטול יוזמה עצמאית ותבצר את האינטרסים החיוניים שלה", הסביר. כשנשאל על רצועת עזה ענה, מתוך עיוורון למציאות ולפוליטיקה באזור, שהיא "ממילא מסתפחת למצרים". בנט הכיר את הרגישות ביישום עיקרון כזה, ולמרות זאת כתב ביהירות בתוכניתו: "העולם לא יכיר בריבונותנו שם, כפי שאינו מכיר בריבונותנו בכותל המערבי... לא נורא. הוא יתרגל עם השנים" (ynet, 23.2.2012).

באותה תקופה, כשהליכוד עוד הציג לעתים מצג של מתינות בזירה הבינלאומית, בנט לא הסתיר את יעדו: סיפוח הגדה המערבית. בכנס בירושלים אמר: "בנושא א"י אנחנו צריכים לעבור מבלימה להכרעה, אנחנו צריכים לסמן את החלום, והחלום הוא שיהודה ושומרון יהיו חלק מארץ ישראל הריבונית. אנחנו צריכים לפעול היום, ואנחנו צריכים למסור את הנפש" ("הארץ", 6.10.2016). בפועל, "תוכנית ההרגעה" לסיפוח שטח C היתה תוכנית ללא היתכנות מדינית ומעשית — ישראל תמשיך לשלוט צבאית בכל מקום, בעוד שהפלסטינים יתקיימו במובלעות מצומצמות וחסרות רציפות טריטוריאלית, בדומה לתוכנית שהציג סמוטריץ' באחרונה.

בתפקידיו השונים בממשלה קידם בנט שוב ושוב מדיניות שהעמיקה את השליטה הישראלית בגדה. כשר החינוך השריש בעומק מערכת החינוך את המגמות המשיחיות שהתעצמו בעשור האחרון. הוא אף אמר: "צריך להחזיר לתלמידים את הגאווה בציונות, בלי התנצלות". התוצאה היתה פוליטיזציה של מערכת החינוך והדרה של קולות ביקורתיים. כשר ביטחון בנט לא היסס לקדם קו כוחני, תוך חיזוק צה"ל כזרוע של מדיניות התנחלותית.

הציבור הישראלי נוטה לסלוח ולשכוח את הנאומים של בנט, ההצהרות והצעדים שעמדו בליבת דרכו הפוליטית. בנט הבהיר שוב

ושוב את עמדתו בנוגע להקמת מדינה פלסטינית. למשל, בכנס המכון למחקרי ביטחון לאומי אמר: "אבותינו וצאצאינו לא יסלחו למנהיג שיחלק את ארצנו" ("מעריב", 11.8.2014). הוא לא שינה את עמדתו גם בהמשך.

משנתו האנטי־ליברלית של בנט לא מתבטאת רק בתחום המדיני. בדומה לאיילת שקד, בן גביר וסמוטריץ', הוא מאדיר את המיליטריזם — אחד המאפיינים של פשיזם. זה חשוב לו, כי לתפישתו לנצח נחיה על החרב. ב-15 בפברואר 2015 הוא כתב פוסט לחיילים השומרים בגשם שבו הבטיח: "יום אחד אתם תהיו בבית עם האשה, הילדים, בחום, עם שמיכה עבה־עבה", והוסיף: "ואז החיילים הבאים ישמרו עליכם".

הוא גם לא היסס לעודד תעמולת בחירות ופוליטיזציה בצה"ל, וערב הבחירות ב-2015 קרא לחיילים: "למען עם ישראל — תשכנעו את החיילים במחלקה להצביע (לבית היהודי)". מהלכים פופוליסטיים אלו לא תמו. רק באוגוסט השנה הוא פרסם פוסט שגרר ביקורת קשה ב"משרוקית" של "גלובס" (26.8): "ראש הממשלה לשעבר נתן נתונים על שיעור התלמידים המוסלמים בבירות אירופה", נכתב עליו, "אבל לא רק שחלקם רחוקים מלהיות מדויקים (את השאר לא הצלחנו לאמת), הוא גם הסתמך על מקורות שבמקרה הטוב לא הוכיחו את מה שהוא טוען, ובמקרה הרע פשוט לא קיימים".

את הפגיעה ברשות השופטת לא המציאו שמחה רוטמן ויריב לוין. ב-6 במרץ 2015 קרא בנט בעמוד הפייסבוק שלו להצביע לבית היהודי, בנימוק ש"אף אחד אחר לא יילחם נגד העריצות המשפטית (של בג"ץ), שפוגעת אנושות במדינה שלנו". ביולי באותה שנה הוא הצביע בעד תיקון חוק יסוד: הכנסת, שנועד לאפשר לפסול אדם ממועמדות לכנסת על סמך התבטאויותיו, כאשר נטל ההוכחה שהוא לא תומך במאבק מזוין נגד המדינה יועבר אליו.

בריאיון שנתן ב-21 באפריל, 2023 לרשת האמריקאית NBC טען בנט, כי יש הסכמה רחבה על הצורך ברפורמה משפטית, משום שבית המשפט העליון לא מייצג באופן הוגן מגוון דעות, ובג"ץ נטל לעצמו סמכויות של הרשות המבצעת. הציבור, מוכה טראומות וחסר סבלנות לדיון מדיני, נוטה להתעלם מעמדות אלו.

כאשר בנט נהפך לראש ממשלה ב-2021, במסגרת "ממשלת השינוי", רבים מיהרו לטעון שעמדותיו השתנו. האיש העז לשבת עם יאיר לפיד, מרב מיכאלי וניצן הורוביץ, והכניס לראשונה לקואליציה מפלגה ערבית איסלאמית, רע"ם, ברגע פוליטי נדיר, שנראה כמאיים על הנרטיב המשיחי. אך בפועל, המדיניות של בנט כלפי הפלסטינים לא השתנתה. בכנס של מועצת יש"ע בירושלים הוא אמר: "יש לי חבר שיש לו רסיס בישבן, ואמרו לו שאפשר לנתח אבל הוא יישאר נכה. אז הוא החליט להמשיך ולחיות עם זה. יש מצבים שהשאיפה לשלמות יכולה לגרום ליותר נזק מתועלת" ("וואלה", 13.6.2013). הוא המשיך לדבוק במדיניות של סיפוח זוחל, הכשרת ההתנחלויות והתעלמות מוחלטת מצורכי הציבור הפלסטיני.

במהלך כהונתו הכריזה ממשלתו על קידום בנייה של יותר מ-7,000 יחידות דיור חדשות בהתנחלויות ("שלום עכשיו", דו"ח 2022) — מספר חריג אפילו בהשוואה לממשלות ימין קודמות. גם בבמות בינלאומיות לא היסס בנט לקדם בקצב מואץ את פרויקט ההתנחלויות, אף שהציג עצמו כראש ממשלה "פרגמטי".

בנט הוא שותף מלא ליצירת הכאוס. כמו נתניהו ויתר מנהיגי הימין המשיחי, הוא שייך לעבר שיש להתנתק ממנו

גם ברצועת עזה נמשך אותו דפוס. ממשלת בנט אימצה את המדיניות שנמשכה שנים: חיזוק חמאס כחלופה לרשות הפלסטינית. ההיגיון היה ציני — כל עוד חמאס שולט בעזה אין עם מי לנהל משא ומתן

מדיני. בפועל נמשכו ההקלות הכלכליות לחמאס — מתשלום משכורות דרך קטאר ועד הגדלת מספר היתרי עבודה — מתוך אסטרטגיה כוללת של "ניהול הסכסוך", שהיתה כזריעת הרוח שהובילה לסופה של 7 באוקטובר.

ההיגיון של "ניהול הסכסוך" תמיד היה מסוכן, אך בגרסה של בנט הוא קיבל חיזוק מיוחד. בנט האמין שישראל יכולה להרחיב התנחלויות בלי לשלם מחיר, להחליש את הרשות הפלסטינית בלי לאבד יציבות, ולאפשר לחמאס לשרוד כל עוד הוא "שקט". הוא ביטא פסימיות בקשר לפתרון הסכסוך, והניח את התשתית לייאוש שהביא להתחזקות הטרור הפלסטיני. כך נהפך חמאס לארגון נחוש יותר, מחוזק כלכלית ובסופו של דבר — קטלני יותר.

בנט אהב להציג את עצמו כאיש ביטחון, כזה ששירת בסיירת מטכ"ל וכיהן כשר הביטחון. אבל דווקא כשר הביטחון נחשף כישלונו הגדול. הוא היה שותף למדיניות "ניהול הסכסוך" שהניחה כי אפשר להשאיר את חמאס חלש אך קיים. במבט לאחור ניתן לראות כיצד הגישה שלו תרמה ישירות להיחלשות הרשות הפלסטינית. במקום לחזק את מוסדותיה האזרחיים הוא הסתפק בפתרונות כלכליים ריקים.

הוא התגאה ב"צעדים לשיפור חיי הפלסטינים", כמו הוספת כמה אלפי אישורי עבודה וסיוע לפרויקטים מקומיים — אך תמיד הדגיש שאין מדובר בצעד מדיני. על תקופת כהונתו כראש ממשלה אמר: "לא הסכמתי לפגוש את אבו מאזן או לקדם כל משא ומתן מדיני איתו, גם מול לחצים מבית ומחוץ" ("סרוגים", 17.8.2022). במקביל תרם בנט תרומה מכרעת לעליית הימין המשיחי. כבר ב-2016, כראש הבית היהודי, הוא פעל בשיתוף עם גורמים שראו בהתנחלויות מיזם גאולי ולא רק ביטחוני.

בן גביר הוא סיפור חמור אף יותר. במשך שנים הוא נחשב לדמות גזענית בשוליים, תלמידו של כהנא. כאשר בנט עמד בראש המחנה הדתי-לאומי, הוא העדיף פעמים רבות לא להתעמת עמו. בפועל

הכשיר את הדרך למפלגות עוצמה יהודית והציונות הדתית, שלימים קיבלו שליטה על משרד האוצר והמשרד לביטחון לאומי. מהלך זה לא היה מתאפשר ללא שינוי התודעה שבנט עצמו הנחיל במחנהו. מהלכים אלה מלמדים על אחריותו: מי שמכניס נמרים לכלוב הפוליטי, שלא יתפלא כשהם טורפים את השומר.

הציבור, עם זאת, נוטה לשכוח. החזות הנקייה, הדיבור הענייני והאנגלית השוטפת העניקו לבנט דימוי של כמדינאי צעיר המביא רוח חדשה. התקשורת הבינלאומית התאהבה בו לזמן קצר וראתה בו הוכחה שישראל יכולה לסטות מהקו הבלתי מתפשר של נתניהו. אלא שהפער בין הדימוי למציאות עצום.

במבחן ההיסטוריה, דמותו של בנט מתגלה במלוא המורכבות: מצד אחד כיהן כראש ממשלה (תפקיד שרכש בסחטנות פוליטית), שחתם על שותפות עם מפלגה ערבית — צעד חסר תקדים. מצד אחר, פוליטיקאי שתרם להעמקת הכיבוש, להכשרת הקיצונים ולהמשך הפיצול בקרב הפלסטינים. שתי הפנים הללו אינן סותרות אלא משלימות. השותפות עם רע"ם שימשה לבנט כעלה תאנה בשעה שבפועל, מאחורי הקלעים, הוא המשיך לקדם את אג'נדת הימין המשיחי.

אין בכך חידוש גדול. כבר בשנות ה-90 נקטו מנהיגי ימין טקטיקה דומה: הצגת חזות מתונה כלפי חוץ לצד מדיניות סיפוח בפועל. אלא שבנט שכלל את השיטה, ובזכות דימויו הציבורי הצליח למכור אותה גם לחלקים מן המרכז־שמאל. זהו הישגו הפוליטי הגדול — וזו גם מורשתו ההרסנית ביותר.

הציבור הישראלי אוהב מיתוסים, ובנט ידע לנצל זאת היטב. הוא עטף עצמו בדימוי של "המושיע, המבוגר האחראי", ומציג עצמו כיום כפרגמטי ומרגיע. אין פלא שכאשר נשאל אם יתמודד שוב בעתיד אמר: "אני לא פוסל שום דבר. אם אראה שהמדינה בסכנה, אשקול לחזור" ("גלובס", 12.6.24). המשפט הזה חושף שוב את הפער:

האיש שתרם במו ידיו ליצירת הסכנה, מציג את עצמו כמי שנועד להציל מפניה. ואכן, בנט הקים מפלגה — "בנט 2026" — ומרבה להתראיין לתקשורת העולמית מעמדת הסניגור הלאומי.

יש לומר בבירור: נפתלי בנט אינו "האלטרנטיבה האחראית", אלא חלק אינטגרלי מן הכישלון. מי שהחליש את הרשות הפלסטינית, חיזק את חמאס והכשיר את סמוטריץ' ובן גביר — אינו יכול להיות המושיע. הוא שותף מלא ליצירת הכאוס.

כאן טמון הלקח לעתיד: אם ישראל מבקשת להשתקם מטרומט 7 באוקטובר, עליה להפסיק להתמסר למיתוסים מזויפים ולראות במי שיצרו את הבעיה חלק מן הפתרון. בנט, כמו נתניהו ויתר מנהיגי הימין המשיחי, שייך לעבר שיש להתנתק ממנו. מי שיצביע לו צריך גם לשאת באחריות למדיניות שהוא עתיד ליישם, שכבר הובילה ל-7 באוקטובר.

במקום הפוליטיקאים האלה, דרושה לנו הנהגה שתבין כי לא ניתן לנהל את הסכסוך לנצח; לא ניתן להמשיך לבנות התנחלויות ולצפות ליציבות, ולא ניתן להכשיר קיצונים ולצפות שתהיה כאן חברה דמוקרטית מתפקדת. כל עוד הציבור נשבה בנרטיבים מזויפים של "מנהיגים אחראים" כביכול, כדוגמת בנט, העתיד יהיה דומה להווה: עוד סבב של אשלויות, ועוד התנגשות הרסנית. יש להימנע מהצבעה "אסטרטגית" בבחירות, ולבחור במי שמייצג את עמדתנו נאמנה.

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר |
רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל

© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ